

الف

٩٥٢١٠

دانشگاه گلستان گیلان

دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته مشاوره خانواده

موضوع

مقایسه معیارهای همسرگزینی در بین دختران و پسران

زیر بیست (۱۷ تا ۲۰ سال) و بالاتر (۲۱ تا ۳۵ سال)

استاد راهنما

جناب آقای دکتر ابوالفضل کرمی

استاد مشاور

جناب آقای دکتر حمید علیزاده

استاد داور

سرکار خانم دکتر معصومه اسمعیلی

پژوهشگر

لیلا غلامی

بهمن ۱۳۸۶

۹۵۳۸

مراجعه به مرکز اسناد و کتابخانه ملی
کتابخانه ملی

۱۳۸۷ / ۲ / ۲۸

تقدیم به:

❖ مادر و پدر مهربانم

که در تمام لحظات تلخ و شیرین زندگی

عشق، توکل، امید و صبوری را به من آموختند،

اعتمادشان به من اعتماد داشتن آموخت

و امیدواری شان به لطف خدا روحیه ی تلاش را در من دمید.

آنها را در تمام موفقیتها و شادی هایم سهیم می دانم.

❖ همسر بزرگووارم

که با محبتهای بی دریغش زیباترین رنگها را به زندگی ام بخشید.

❖ گل های زندگی ام سارا و صدرا

که شادی، عشق و امید را از چشمان پر نشاطشان آموختم.

فدایا!

چه لذت بخش است گذر نسیم یاد تو بر دلها و چه زیباست پرواز پرنده خاطر تو بر قلبها و

چه شیرین است پیمودن اندیشه در جاده غیبها بسوی تو.

چه روح می‌بخشد گام زدن در مسیر عرفان تو و چه جان می‌دهد ایمان به غیب تو.

چه شیرین است زندگی در کنار تو و در زیر سایه لطف تو.

محبوبم!

نه تنها از خویش مرانم که در کنارم گیر و دامنم را پناه جاودانه من ساز.

مرا از نزدیک‌ترین عارفان و شایسته‌ترین بندگان و راست‌گوترین مطیعان و خالص‌ترین عبادت

کنندگان و مخلص‌ترین روی به تو آورندگانت قرارده.

ای عظیم! ای جلیل! ای بخشنده کریم و ای کرامت ممض!

تو را سوگند به رحمت و نعمت بی‌منتهایت که اجابت کن!

ای مهربان‌ترین مهربانان!

فرازی از مناجات خمس عشره (۱۲).

تقدیر و تشکر :

بر خود لازم می دانم از تمامی عزیزانی که در انجام این پژوهش به بنده یاری رسانده اند قدردانی نمایم .

از استاد ارجمند جناب آقای دکتر گرمی به پاس راهنماییهای خردمندانه و شکیبایی شان در این پژوهش کمال تشکر را دارم و سلامتی و موفقیت ایشان را از درگاه ایزد منان مسئلت می نمایم .

از جناب آقای دکتر عزیزاده که با راهنمایی های دلسوزانه و روشنگرانه خویش مرا در انجام این تحقیق یاری نمودند کمال تشکر و سپاس را دارم .

از استاد گرانقدر سرکار خانم دکتر اسمعیلی که داوری این پایان نامه را بر عهده دارند سپاسگزاری می نمایم .

همچنین از اساتید محترم جناب آقای دکتر تبریزی ، جناب آقای علیدوست و کلیه بزرگوارانی که در این پژوهش به من یاری رساندند اعم از مدیران و مشاوران مدارس پیش دانشگاهی و کلیه دانش آموزان و کارمندانی که در این تحقیق نقش بسیار موثری داشتند تشکر کرده و امیدوارم خداوند زندگی پرثمر این عزیزان را فزونی بخشد .

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر، مقایسه معیارهای همسرگزینی در بین دختران و پسران زیر بیست (۲۰ تا ۲۰۱۷ سال) و بالاتر (۲۱ تا ۳۵ سال) بود. به این منظور با استفاده از نمونه گیری خوشه ای چهار منطقه بصورت تصادفی از مناطق ۲۲ گانه شهر تهران انتخاب گردید. تعداد آزمودنی این پژوهش ۴۰۰ دختر و پسر شامل ۲۰۰ دختر و پسر در مقطع پیش دانشگاهی برای پوشش آزمودنی های زیر ۲۰ سال و ۲۰۰ دختر و پسر دانشجو و کارکنان آموزش و پرورش برای پوشش جامعه بالای ۲۰ سال انتخاب شدند. روش تحقیق مورد استفاده توصیفی (زمینه یابی) و اطلاعات مورد نیاز از طریق پرسشنامه معیارهای همسرگزینی که محقق ساخته است به دست آمد، روایی پرسشنامه مقدماتی با استفاده از نظر ۴۵ نفر دانشجو و استاد، همچنین پایایی پرسشنامه مقدماتی به روش بازآزمایی ۰/۹۰ و آزمون همسانی درونی بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۹۳۴ مورد تایید قرار گرفت. در این پژوهش اختلاف بین معیارهای همسرگزینی دختران و پسران به دو روش مستقل مورد بررسی قرار گرفت.

در روش نخست، با استفاده از آزمون "مان ویتنی یو" کلیه ۸۷ معیار مورد بررسی در گروه های آزمودنی مقایسه شدند. نتیجه با $\alpha=0/05$ نشان داد که ۴۳ درصد از ۸۷ معیار مورد بررسی بین پسران و دختران از اهمیت یکسانی برخوردار نیستند و ۵۷ درصد از معیارها بین پسران و دختران مشترک می باشند. همچنین این بررسی نشان داد که در بین دختران با افزایش سن، معیارهایشان تقریباً ثابت می ماند ولی در بین پسران با افزایش سن ۱۴ درصد از معیارها، تغییر می کند، به عبارت دیگر با افزایش سن، دختران از ثبات بیشتری در معیارهای انتخاب همسر دارند.

در روش دوم، با استفاده از تحلیل عاملی، ۸۷ معیار مورد بررسی در ۵ عامل اصلی خلاصه گردید. این عامل ها به ترتیب اهمیت عبارتند از: ۱- بعد شخصیت و خانواده همسر، ۲- بعد اقتصادی، ۳- بعد مهارتها و اعتقادات مذهبی، ۴- بعد مشخصات ظاهری و شخصی و ۵- بعد شرایط ازدواج و نداشتن موانع خاص می باشد.

سپس با انجام آزمون t بر روی این ۵ عامل، با $\alpha=0/05$ نشان داده شد که معیارهای ازدواج پسران و دختران متفاوت می باشد ولی تغییر معیارها با افزایش سن تایید نمی شود.

کلید واژه: معیارهای همسرگزینی، ازدواج، تحلیل عاملی.

فهرست مطالب

شماره صفحه	عنوان مطالب
۱	فصل اول: چارچوب پژوهش
۲	۱-۱- مقدمه
۴	۱-۲- بیان مساله
۵	۱-۳- هدف پژوهش
۶	۱-۴- فرضیه های پژوهش
۶	۱-۵- ضرورت و اهمیت پژوهش
۹	۱-۶- تعریف نظری و عملیاتی واژه ها و مفاهیم
۱۲	فصل دوم: پیشینه پژوهش
۱۳	۲-۱- مقدمه
۱۳	۲-۲- همسرگزینی
۱۳	۲-۳- سیر تاریخی نحوه انتخاب همسر
۱۴	۲-۴- نظریه های انتخاب همسر
۱۵	۲-۴-۱- نظریه روابط فردی
۱۶	۲-۴-۲- نظریه مجاورت
۱۷	۲-۴-۳- نظریه فیلتر
۱۹	۲-۴-۴- نظریه تکاملی یا نظریه تکامل نگر
۱۹	۲-۴-۵- نظریه نیازهای مکمل
۱۹	۲-۴-۶- نظریه تبادل اجتماعی
۲۰	۲-۴-۷- همسان همسری
۲۱	۲-۴-۸- نظریه تعادل
۲۱	۲-۴-۹- نظریه تصور از همسر آرمانی
۲۲	۲-۴-۱۰- ایماگو درمانی

شماره صفحه	عنوان مطالب
۲۵	۲-۵- خاستگاههای تفاوت‌های جنسی در رفتار انسان
۲۵	۲-۵-۱- نظریه های تفاوت های جنسی در رفتار انسان
۲۷	۲-۵-۲- روان شناسی تکامل نگر به عنوان خاستگاه نظریه تفاوت‌های جنسی در رفتار انسان
۲۹	۲-۵-۳- نظریه ساختاری اجتماعی به عنوان یک خاستگاه نظریه ی تفاوت‌های جنسی
۳۳	۲-۵-۴- تفاوت‌های جنسی در انتخاب زوج در بین فرهنگها
۳۴	۲-۶- روشها و نحوه ی انتخاب همسر
۴۰	۲-۷- ازدواج در مراحل رشد اریکسون
۴۴	۲-۸- ازدواج از نظر استرنبرگ
۴۵	۲-۹- ازدواج از نظر دی آنجلیس
۴۵	۲-۹-۱- چهار قانون عشق
۴۶	۲-۱۰- معیارهای همسر گزینی
۴۶	۲-۱۰-۱- عوامل فرهنگی
۴۷	۲-۱۰-۲- عوامل اقتصادی
۴۷	۲-۱۰-۳- عوامل اخلاقی و شخصیتی
۴۹	۲-۱۰-۴- عوامل جسمانی و ژنتیکی
۴۹	۲-۱۰-۵- اصالت خانوادگی
۴۹	۲-۱۰-۶- سن
۵۰	۲-۱۰-۷- شغل
۵۱	۲-۱۱- اهداف و انگیزه های ازدواج
۵۴	۲-۱۲- مراحل ازدواج
۵۴	۲-۱۲-۱- جذابیت
۵۸	۲-۱۲-۲- مزیت‌های آشنایی

شماره صفحه عنوان مطالب

- ۵۹ ۳-۱۲-۲- محدودیتهای آشنایی
- ۶۱ ۱۳-۲- دلایل ازدواج
- ۶۶ ۱۴-۲- مشخصه های ازدواج آگاهانه
- ۶۸ ۱۵-۲- تحقیقات انجام شده در خارج کشور
- ۷۴ ۱۶-۲- تحقیقات انجام شده در داخل کشور

فصل سوم : روش پژوهش

- ۸۰ ۱-۳- مقدمه
- ۸۰ ۲-۳- روش پژوهش
- ۸۰ ۳-۳- جامعه آماری
- ۸۱ ۴-۳- حجم نمونه و روش نمونه گیری
- ۸۲ ۵-۳- روش جمع آوری داده ها
- ۸۳ ۶-۳- روش آماری پژوهش
- ۸۳ ۷-۳- ابزار پژوهش
- ۸۴ ۸-۳- بررسی روایی پرسشنامه مقدماتی
- ۸۴ ۹-۳- بررسی پایایی پرسشنامه مقدماتی
- ۸۶ ۱۰-۳- ۸۷ معیار همسرگزینی مورد بررسی در پژوهش

فصل چهارم : یافته های پژوهش

- ۹۰ ۱-۴- مقدمه
- ۹۰ ۲-۴- نتایج آمار توصیفی
- ۹۱ ۱-۲-۴- مقایسه میانگین پاسخها بین گروههای سنی دختران و پسران

۹۴	۲-۲-۴-مقایسه انحراف معیار پاسخها بین گروههای سنی دختران و پسران
۹۷	۳-۲-۴-مقایسه میانگین و انحراف معیار نتایج بین گروههای مورد آزمون به تفکیک گروه معیارها
۱۰۱	۳-۴- آزمون فرضیه ها به تفکیک کلیه معیارهای مورد بررسی
۱۱۱	۴-۴- تحلیل عاملی بر روی معیارهای همسر گزینی
۱۱۱	۱-۴-۴-معرفی تحلیل عاملی
۱۱۳	۲-۴-۴- تعداد نمونه مورد نیاز
۱۱۳	۳-۴-۴-وجود همبستگی بین متغیرها
۱۲۰	۴-۴-۴-آزمون مناسب بودن اطلاعات مورد استفاده برای تحلیل مولفه اصلی
۱۲۰	۵-۴-۴- بررسی میزان توضیح متغیرها در تحلیل عاملی
۱۲۱	۶-۴-۴- حذف معیارهای (متغیر) با اهمیت پائین و یا با ساختار پیچیده در عامل ها
۱۲۱	۷-۴-۴- نتیجه تعداد عامل های بدست آمده
۱۲۴	۸-۴-۴- نتیجه ضرایب عامل های اصلی
۱۲۵	۹-۴-۴- نام گذاری عامل های اصلی
۱۲۶	۱۰-۴-۴- آزمون فرضیه های پژوهش بر اساس مهمترین عامل ها
۱۲۸	۱۱-۴-۴- مهمترین عامل های اصلی همسر گزینی به تفکیک پسران و دختران
۱۳۱	فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری
۱۳۲	۱-۵- مقدمه
۱۳۲	۲-۵- تفسیر نتایج پژوهش
۱۳۵	۳-۵- تفسیر سایر نتایج
۱۳۵	۱-۳-۵- ابعاد معیارهای بدست آمده از تحلیل عاملی
۱۳۶	۲-۳-۵- آزمون معیارهای ازدواج بین سایر گروه های آزمودنی
۱۳۷	۳-۳-۵-مقایسه ۵ معیار اول همسر گزینی اظهار شده بین گروههای مورد آزمون

عنوان مطالب شماره صفحه

۱۴۰ ۴-۵- پیشنهادها

۱۴۱ ۵-۵- محدودیت های پژوهش

۱۴۳ منابع:

۱۴۴ منابع فارسی

۱۴۹ منابع لاتین

۱۵۳ پیوستها:

۱۵۴ ۱- پرسشنامه معیارهای همسرگزینی

۱۵۸ ۲- درصد فراوانی پاسخها

فهرست جداول

شماره جدول	عنوان جدول	شماره صفحه
۱-۱	میانگین سن در اولین ازدواج بر حسب جنس در نقاط شهری و روستایی	۷
۱-۲	روند تعداد ازدواج و طلاق ثبت شده در نقاط شهری و روستایی	۷
۲-۱	خلاصه نتایج به دست آمده از تحقیق باس	۶۹
۴-۱	ترتیب میانگین پاسخها به تفکیک گروه های آزمودنی	۹۱
۴-۲	ترتیب انحراف معیار پاسخها به تفکیک گروه های آزمودنی	۹۴
۴-۳	میانگین نتایج بین گروههای مورد آزمون به تفکیک گروه معیارها	۹۷
۴-۴	انحراف معیار نتایج بین گروههای مورد آزمون به تفکیک گروه معیارها	۹۷
۴-۵	موارد رد فرض صفر (رد برابری میانگین نظرات دو نمونه)	۱۰۲ و ۱۳۴
۴-۶	نتایج آزمون مان ویتنی یو برای برابری میانگین پاسخهای گروه های مورد آزمون	۱۰۳
۴-۷	همبستگی بین معیارهای همسر گزینی دختران	۱۱۴
۴-۸	همبستگی بین معیارهای همسر گزینی پسران	۱۱۷
۴-۹	نتیجه مرحله اول تحلیل عاملی	۱۲۲
۴-۱۰	نتیجه مرحله نهایی تحلیل عاملی	۱۲۳
۴-۱۱	عامل های اصلی	۱۲۴
۴-۱۲	آزمون فرضیه های پژوهش بر اساس عامل های اصلی	۱۲۷
۴-۱۳	مقایسه مهمترین عامل های اصلی ازدواج برای دختران و پسران	۱۲۸
۴-۱۴	مهمترین عامل های استخراج شده برای دختران	۱۲۹
۴-۱۵	مهمترین عامل های استخراج شده برای پسران	۱۳۰
۵-۱	بیشترین فراوانی معیارهای اولویت دار (۵ معیار اصلی)	۱۳۹
پیوست ۲	درصد فراوانی پاسخ های گروه های نمونه به تفکیک معیارها	۱۵۸

فهرست نمودارها

شماره صفحه	عنوان نمودار	شماره نمودار
۷۰	نمودار پراکندگی کشورها بر اساس معیارهای چندگانه مطالعه شده باس	۲-۱-
۹۸	میانگین رتبه معیارهای بعد مشخصات ظاهری و شخصی همسر	۴-۱-
۹۸	میانگین رتبه معیارهای بعد رفتار و شخصیت همسر	۴-۲-
۹۹	میانگین رتبه معیارهای بعد فرهنگ و پایگاه اجتماعی خانواده همسر	۴-۳-
۹۹	میانگین رتبه معیارهای بعد اجتماعی همسر	۴-۴-
۱۰۰	میانگین رتبه معیارهای بعد اقتصادی همسر	۴-۵-
۱۲۲	نمودار اسکری مرحله اول	۴-۶-
۱۲۳	نمودار اسکری مرحله نهایی	۴-۷-
۱۴۲	فرایند انتخاب همسر و ازدواج	۵-۱-

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

«وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ» (قرآن کریم، سوره روم، آیه ۲۱).

از نشانه های خداوند این است که از جنس خودتان برای شما همسرانی آفرید تا در کنار آنان به سکون و آرامش درآیید و بین شما صمیمیت و رحمت قرار داد. در این کار نشانه هایی است برای افرادی که اهل فکر و اندیشه هستند.

خانواده؛ یعنی عده ای افراد که در یک دوره زمانی مدید باهم در یک ارتباط نزدیک و صمیم به سر می برند (دالوس^۱، ۱۹۹۱)، یکی از مهم ترین نهادهای اجتماعی جوامع بشری است و جامعه شناسان آن را در ریف گروههای نخستین قرار می دهند. خانواده در مفهوم کلی خود پدیده ای جهانی است. خانواده در همه جا وجود دارد، چرا که به نیازهایی پاسخ می دهد که برای تمامی نوع بشر مشترک است افراد بشر زندگی را از خانواده آغاز می کنند (محسنی، ۱۳۷۵).

خانواده، سازمان اجتماعی محدود و نهاد سازنده ای که از طریق ازدواج که یک قرارداد اجتماعی است، تشکیل می شود (بیابانگرد، ۱۳۸۳). ازدواج که پایه ای اساسی در ایجاد و تشکیل خانواده است، هم برای جامعه به طور گسترده نهاد پر اهمیتی است و هم برای فرد یک اتفاق فراموش نشدنی است. در واقع رسم و آئینی است که از طریق آن فرد از واحد و ساختار خانواده خود جدا می شود حتی اگر از لحاظ اجتماعی با آنها در تعامل باشد یا از لحاظ اقتصادی به آنها وابسته باشد. جامعه نیز به عنوان یک کل از خانواده های مختلفی تشکیل شده است و لذا از انسجام خانواده ها متأثر است (فرامرزی، ۱۳۸۵).

ازدواج یک سنت دیرینه اجتماعی است که از زمانهای بسایر قدیم، بلکه از آغاز زندگی بشر مرسوم بوده است. پیمانی است مقدس که در بین تمام اقوام و ملل مذهبی و غیر مذهبی و در تمام اعصار و امکانه وجود داشته و دارد. در این پیمان مقدس، زوجین یعنی زن و مرد، زندگی مشترکی را تاسیس می کنند و پیمان می بندند که در کنار هم و یار و غمخوار یکدیگر باشند. ازدواج برای انسانها یک نیاز طبیعی است که از آفرینش ویژه آنها سرچشمه می گیرد. چنانکه

^۱ - Dallas

انسان به آب و غذا نیاز دارد، در سنین خاصی به ازدواج هم نیاز پیدا می کند. هر یک از دختر و پسر در سنین بلوغ احساس می کنند که جنس مخالف را دوست دارند و خواستار وصال همدیگر هستند (امینی، ۱۳۷۴).

ازدواج در مقایسه با دیگر ارتباطات انسانی، دامنه ای وسیع و گسترده دارد و دارای ابعاد زیستی، اقتصادی، عاطفی و نیز روانی- اجتماعی است ازدواج و قرارداد ناشی از آن نوع مقدس است و برخی تا آنجا پیش می روند که تقدس زوجیت را مهمترین وجه تمایز آن از دیگر ابعاد آن و نیز دیگر روابط بین انسانها می دانند (نوابی نژاد، ۱۳۷۶).

همسرگزینی و تشکیل خانواده مهمترین رویداد زندگی در دوره جوانی است و تا پایان عمر بر جریان حیات و سعادت فرد اثر می گذارد. برخورد با این مساله در جهان کنونی به دو شکل اساسی، انجام می شود. برای جوانان بسیاری از کشورهای جهان، همسرگزینی در ادامه ی تجارب روابط نزدیک با جنس مخالف ظاهر می شود و برای بسیاری از جوانان کشورهای دیگر و از جمله جوانان کشور ما همسر گزینی عموماً به معنای اولین ارتباط نزدیک و زندگی با جنس مخالف است (بیابانگرد، ۱۳۸۳).

ساختار انسان، از نیروها و غرایز گوناگون ترکیب یافته، که هر یک از آن غرایز باید به طور طبیعی و صحیح اشباع شوند و به نیاز خود برسند و قطعاً عدم توجه به نیازهای فطری و غریزی، موجب نارسایی یا طغیان و بیماریهای روانی و انحراف از جاده مستقیم است. یکی از نیرومندترین غرایز، غریزه جنسی است که باید به نحو شایسته و صحیح ارضاء گردد و ازدواج یگانه طریق سالم برای پاسخ مثبت دادن به غریزه جنسی است، که هیچ چیز جایگزین آن نخواهد شد (محمدی اشتهاوردی، ۱۳۷۱). اگر از افراد درباره دلایل ازدواجشان پرسیم، مسلماً دلایل مختلفی را بیان خواهند کرد، با این حال یک عنصر عمده مشترک در جوابهای متفاوت این خواهد بود که علت ازدواجشان یافتن فرصتی بوده که چیز مثبتی را به زندگی خود بیفزایند. فقط یک انسان غیر طبیعی ممکن است با علم به اینکه زندگی اش بدتر می شود، تن به ازدواج بدهد (ستیر^۲، ۱۹۷۲، به نقل از آقاجانی، ۱۳۷۵).

با توجه به اینکه درصد قابل توجهی از جمعیت کشور ما را جوانان اعم از دختر و پسر تشکیل می دهند، سلامتی این قشر از اهمیت خاصی برخوردار است و این امر حاصل نمی شود مگر اینکه برنامه های اساسی در جهت هدایت و رفع نیازهای واقعی آنها به خصوص در زمینه ی ازدواج اجرا گردد. آشنایی با معیارهای انتخاب همسر یکی از مواردی است که باید قبل از انتخاب همسر به آن توجه داشت تا بتوان با شناخت و آگاهی، زندگی مشترک بدون تنش و کم

تنش را داشت و همچنین از عوارض یک زندگی مشترک ناموفق مانند طلاق، بی بند و باری های جنسی، اعتیاد، همسر آزاری، کودک آزاری، خودکشی و سایر موارد مشابه جلوگیری نمود (حسینی، ۱۳۸۴).

مقایسه دیدگاه و نگرش های دختران و پسران نسبت به معیارهای ازدواج به مشاوران خانواده و تصمیم گیران در امر جوانان کمک خواهد کرد تا با روشهای گوناگون آگاهی های لازم را به بهترین شکل ممکن به جوانان در امر ازدواج داده و آنها را با معیارهای درست انتخاب همسر آشنا نموده و در بلندمدت منتهی به ازدواجهای موفق شده تا در کلان شهر تهران شاهد کاهش آسیب های فردی و اجتماعی باشیم.

۲-۱- بیان مساله

همسرگزینی یکی از مهمترین تصمیمات تمام دوران زندگی است و بسیار تصمیم جدی و مهمی است، امری است پرخطر و یکی از تصمیماتی است که بر تمام وجوه آینده ی فرد تاثیرگذار است و می تواند رضایت آورترین و با مایوس کننده ترین تجربه زندگی باشد. از این رو یک آمادگی همه جانبه را می طلبد. آماده نبودن برای ازدواج مانند آماده بودن برای ناکامی و شکست است. ازدواج روشی است، برای عشق ورزیدن، گرمی داشتن، تجلیل و ستایش هر روزه از همسر و همچنین صورتی از ابراز تعهد در قبال یکدیگر (دی آنجلیس^۳، ۱۹۹۷، به نقل از میر شکار، ۱۳۸۴).

ازدواج تجربه ای در دوران زندگی است که تقریباً همه افراد زود یا دیر انتظار آن را دارند. افراد خیلی کمی هستند، احتمالاً کمتر از ۳ درصد که سرتاسر عمر خود را با یکی از اعضای خانواده منشا^۴، (پدری) بگذرانند (لسول و لسول^۵، ۱۹۹۱).

اکثریت قریب به اتفاق مردم، حداقل یکبار در طول زندگی شان ازدواج می کنند. انتخاب یا عدم انتخاب یک فرد به عنوان همسر، یکی از مهم ترین تصمیم هایی است که هر شخص در طول زندگی می گیرد، زیرا فردی که به عنوان همسر انتخاب می شود، تاثیر زیادی بر سبک زندگی، نوع تجربیات و احساس خوشبختی شخص در طول

^۳-De Angelis

^۴- Family of origin

^۵- Lasswell & Lasswell

زندگی دارد. ولی متأسفانه این مهم ترین تصمیم زندگی در بسیاری موارد سریع، آسان و گاهی تقریباً اتفاقی گرفته می شود (شل^۶، و همکاران، ۱۹۷۰، به نقل از فرامرزی، ۱۳۸۵).

در واقع می توان گفت ازدواج امری است که هم به لحاظ فردی و هم به لحاظ اجتماعی اهداف متعددی دارد. اما اینکه آیا فرد در ازدواج خود به اهداف مطلوب برسد تا حدود زیادی بستگی به نحوه ی انتخاب دارد. در همسرگزینی علاوه بر شیوه انجام آن همواره در جوامع معیارها و ضوابطی نیز بر پایه ارزش های اجتماعی مورد توجه بوده است که در طی زمان تحولات زیادی داشته است (محسنی، ۱۳۷۵).

صرف وقت و دقت در انتخاب همسر خوب، سرمایه گذاری برای حصول یک زندگی شاد و لذت بخش است چرا که اگر به طور طبیعی و متعارف گذر عمر را بررسی کنیم، بیش از $\frac{2}{3}$ آن با همسر سپری می شود. شریک زندگی که نقش اصلی را در خانه بازی می کند، می تواند زندگی را شیرین و لذت بخش کند و یا آن را تلخ و در نهایت منتهی به جدائی سازد که خود ضایعات و آسیب های جبران ناپذیری به دنبال دارد. بنابراین می توان گفت که زمان انتخاب همسر حساس ترین نقطه زندگی است و چگونگی انتخاب همسر حساس ترین نقطه زندگی است و چون در سرنوشت انسان تعیین کننده است، بنابراین از اهمیت ویژه ای برخوردار است (حسینی، ۱۳۸۴).

حال با توجه به اینکه آن چه که در انتخاب همسر مهم است این است که چه ملاک ها و معیارهایی باید در انتخاب همسر مدنظر قرار گیرد، در این پژوهش سعی بر آن است که به این سوال پاسخ گفته شود، که چه ملاک و معیارهایی برای همسرگزینی در نزد دو جنس دختر و پسر برای ازدواج مدنظر قرار می گیرد و آیا تفاوت در جنسیت و همچنین سن افراد عاملی است که باعث می شود ملاک و معیارهای همسرگزینی متفاوت باشد.

۳-۱- هدف پژوهش

هدف از پژوهش حاضر، مقایسه معیارهای همسرگزینی در بین دختران و پسران زیر بیست و بالای بیست سال می باشد. در واقع تعیین نقش جنسیت و نقش سن در معیارهای انتخاب همسر مورد هدف است.

۴-۱- فرضیه های پژوهش

- ۱- معیارهای همسرگزینی دختران و پسران متفاوت است.
- ۲- معیارهای همسرگزینی دختران زیر ۲۰ سال و بالای ۲۰ سال متفاوت است.
- ۳- معیارهای همسرگزینی پسران زیر ۲۰ سال و بالای ۲۰ سال متفاوت است.

۵-۱- ضرورت و اهمیت پژوهش

انتخاب همسر یکی از انتخابهای مهم و سرنوشت ساز در زندگی هر زن و مردی می باشد. این انتخاب یکی از مراحل و فرآیندهای رشد محسوب می شود، که در تکامل ابعاد روانی و شخصیتی انسان بسیار مهم است. هر مرحله از رشد و تکامل روانی نیازمند شرایطی است که باید فراهم شود و وظایفی است که باید انجام شود تا امکان تداوم رشد در مراحل بعدی میسر گردد. انحراف در هر مرحله رشد، به خصوص در مراحل حساس، ممکن است انحرافی جبران ناپذیر بر شخصیت و روان فرد داشته باشد. یکی از تفاوت های این مرحله از رشد که آن را از مراحل دیگر متمایز می سازد، اهمیت و نقش تصمیم گیری و انتخاب توسط خود فرد است. بسیاری از مراحل رشد، در اثر فرآیندهای درون زا بوجود می آید، اما لازم است این مرحله با آگاهی و شناخت کامل خود فرد طی شود. آنچه این مرحله را از دیگر مراحل رشد متمایز می سازد وجود فرآیند تصمیم گیری آگاهانه یا حتی ناآگاهانه است (فرحبخش، عابدی، ۱۳۷۹). نیاز جامعه به ازدواج های مقتدر و پا برجا آنقدر زیاد است که باید بر اساس آنچه می دانیم عمل کنیم و همچنین سعی در کسب دانش و اطلاعات بیشتری داشته باشیم (استنلی^۷، ۲۰۰۱).

از سوی دیگر باید گفت در زمان فعلی نه تنها اکثر ازدواج ها به طلاق می انجامد، بلکه طلاق و استرس های زناشویی بر سلامت فیزیکی (بورمن و مارجلین^۸، ۱۹۹۲)، آرامش روحی (هالفورد و بوما^۹، ۱۹۷۳)، خلاقیت و فن آوری فرد (فورتفرو مارک من و کاکس^{۱۰}، ۱۹۹۶) اثر منفی دارد.

وقتی ۵۰ درصد کلیه ازدواج ها به طلاق می انجامد (برنشتاین، ۱۳۷۷) و از هر چهار زوج فقط یک زوج احساس خوشبختی می کنند در حالی که همه با آرزوی خوشبختی زندگی را شروع می کنند (کلمان و کلمان، ۲۰۰۶^{۱۱})، لازم

^۷ - Stanly

^۸ - Burman, & Margolin

^۹ - Halford, & Bouma

^{۱۰} - Forthofer ; Markman.&cox

^{۱۱} - Kuhlman, P.S.& Kuhlman

است تدبیری اندیشید. در ایران نیز براساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن مرکز آمار ایران متوسط سن اولین ازدواج نقاط شهری در سال ۱۳۶۵ در بین مردان ۲۴ و در بین زنان ۲۰ سال بوده ولی در سال ۱۳۷۵ در بین مردان ۲۶/۲ و در بین زنان ۲۲/۵ سال و در سال ۱۳۸۵ (آخرین سرشماری) سن ازدواج در بین مردان ۲۶.۵ و در بین زنان ۲۳.۳ سال رسیده است که این مطلب گویای بالارفتن سن ازدواج و تشکیل خانواده می باشد.

جدول ۱-۱- میانگین سن در اولین ازدواج برحسب جنس در نقاط شهری و روستایی

نقاط روستایی		نقاط شهری		کل کشور		مقطع سرشماری
زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	
۱۷.۹	۲۴.۴	۱۹.۰	۲۵.۶	۱۸.۴	۲۵.۰	آبان ۱۳۴۵
۱۹.۱	۲۲.۷	۲۰.۲	۲۵.۱	۱۹.۷	۲۴.۱	آبان ۱۳۵۵
۱۹.۶	۲۲.۶	۲۰.۰	۲۴.۲	۱۹.۸	۲۳.۶	مهر ۱۳۶۵
۲۰.۸	۲۲.۵	۲۱.۰	۲۴.۹	۲۰.۹	۲۴.۶	مهر ۱۳۷۰
۲۲.۲	۲۴.۵	۲۲.۵	۲۶.۲	۲۲.۴	۲۵.۶	آبان ۱۳۷۵
۲۲.۴	۲۵.۵	۲۲.۲	۲۶.۵	۲۲.۲	۲۶.۲	آبان ۱۳۸۵

مأخذ - مرکز آمار ایران.

از طرف دیگر با توجه به جدول (۱-۲) نسبت طلاق به ازدواج در مناطق شهری کشور از حدود ۱۰٪ دهه گذشته به ۱۴٪ در سال ۱۳۸۵ رسیده است.

جدول ۱-۲- روند تعداد ازدواج و طلاق ثبت شده در نقاط شهری و روستایی

نسبت طلاق به ازدواج (برصد)	نقاط روستایی		نقاط شهری		جمع		سال		
	روستایی	شهری و روستایی	طلاق	ازدواج	طلاق	ازدواج			
۴.۴٪	۱۰.۷٪	۸.۸٪	۶,۱۲۳	۱۳۷,۷۸۲	۲۲,۷۷۶	۳۱۴,۸۹۳	۳۹,۸۹۹	۴۵۲,۶۷۵	۱۳۷۰
۴.۲٪	۹.۲٪	۷.۹٪	۵,۱۲۰	۱۲۲,۱۲۵	۲۲,۶۹۷	۲۵۷,۱۲۸	۳۷,۸۱۷	۴۷۹,۲۶۲	۱۳۷۵
۴.۱٪	۱۱.۰٪	۹.۴٪	۵,۹۶۴	۱۴۵,۷۱۱	۵۴,۵۲۶	۴۹۶,۲۲۹	۶۰,۵۰۰	۶۴۱,۹۴۰	۱۳۸۰
۴.۵٪	۱۱.۹٪	۱۰.۳٪	۶,۱۸۲	۱۳۷,۱۸۸	۶۱,۰۷۴	۵۱۳,۷۷۲	۶۷,۲۵۶	۶۵۰,۹۶۰	۱۳۸۱
۵.۱٪	۱۲.۳٪	۱۰.۶٪	۸,۱۴۶	۱۵۸,۸۷۴	۶۴,۲۱۳	۵۲۲,۱۶۰	۷۲,۳۵۹	۶۸۱,۰۲۴	۱۳۸۲
۵.۳٪	۱۲.۰٪	۱۰.۲٪	۱۰,۴۷۶	۱۹۶,۶۳۹	۶۲,۴۰۶	۵۲۷,۲۳۷	۷۲,۸۸۲	۷۲۲,۹۷۶	۱۳۸۳
۷.۲٪	۱۲.۵٪	۱۰.۷٪	۱۴,۲۱۸	۲۲۹,۲۳۶	۷۰,۰۲۳	۵۵۸,۵۸۲	۸۴,۲۴۱	۷۸۷,۸۱۸	۱۳۸۴
۷.۹٪	۱۴.۳٪	۱۲.۱٪	۱۵,۲۳۹	۲۲۱,۲۶۵	۷۸,۸۰۱	۵۵۶,۶۵۸	۹۴,۰۴۰	۷۷۸,۰۲۲	۱۳۸۵

مأخذ - سازمان ثبت احوال کشور، دفتر آمار و اطلاعات جمعیتی. - سالنامه آماری مرکز آمار ایران